

Aspiradores i batedores

Un dia d'aquests de molta calor, i aprofitant les rebaixes, vaig anar a comprar a una botiga d'electrodomèstics un ventilador. Entre els rètols que acompanyaven els productes, em vaig trobar un munt d'errors. No és que això sigui una novetat, però després, pensant-hi, vaig concloure que el lèxic dels electrodomèstics està carregat de barbarismes.

En primer lloc, quan ens volem fer un suc de taronja, alguns parlants dubten de si han d'agafar l'expressidor, l'espremedor, l'expressidor, l'expresmedor... O és femení? Doncs sí, la paraula correcta és *espremedora*: és femenina i prové del verb *esprémer*, per tant s'escriu amb s. I fareu bé de recordar que hi ha altres electrodomèstics femenins: per treure la pols de les catifes fem servir l'*aspiradora*, i no l'*aspirador*; per triturar s'utilitza la *tritadora* i no el *tritador*; i hi ha la *batedora*, que en cap cas hem

Sabíeu que...

Les paraules *batedora*, *aspiradora*, *espremedora* són femenines i *bullidor* i *tritador* són mots masculins.

d'anomenar *batidora*. En aquest últim exemple cal recordar que també existeix un estri anomenat *batedor*, que serveix per batre les clares i que té com a sinònim el mot *enganyamarits*. Hi ha altres electrodomèstics masculins i que també ens poden fer dubtar, com ara el *tritador* i el *bullidor*.

Però també es cometten errors quan ens referim als electrodomèstics més grans. Pel que fa a la roba, a banda de la *rentadora*, a moltes cases ja trobem l'*assecadora*, i no la *secadora*, perquè prové del verb *assecar* i no *secar*, que és un calc del castellà. Quant al rentaplats, també el podem anomenar *màquina de rentar plats* –una fórmula poc sintètica, trobo– o *rentavaixella*, però no *rentavaixelles*, perquè és una influència del castellà (*lavavajillas*). També és bo recordar que tant el rentaplats com el *rentavaixella* poden ser masculins o femenins.

I un clàssic dels dies d'estiu, aquells que no us calen els ventiladors perquè a casa teniu aire, recordeu que és *condicionat* i no *acondicionat*. I als que us agrada dutxar-vos amb aigua freda per combatre la calor, si no voleu remullar-vos amb aigua calenta, no caldrà que encengueu l'*escalfador* (i no el *calentador*, que és un barbarisme). *

Per a més tard

“L'ús de les preposicions *per* i *per a* presenta diferències significatives en la llengua oral espontània dels diferents parlars. En valencià, en tortosí i en els parlars nord-occidentals més ponentins, com també en *mallorquí*, es diferencien clarament totes dues preposicions. En la resta del nord-occidental s'usen d'una manera menys sistemàtica. I en els altres parlars (català septentrional i central, parlars balearics i alguerès) es fa servir *per* d'una manera general. En els registres formals es diferencia l'ús de totes dues preposicions, encara que en certs casos es considera igualment acceptable l'ús de *per* o *per a* amb el mateix significat.”
[Reproducció fragment GIEC]

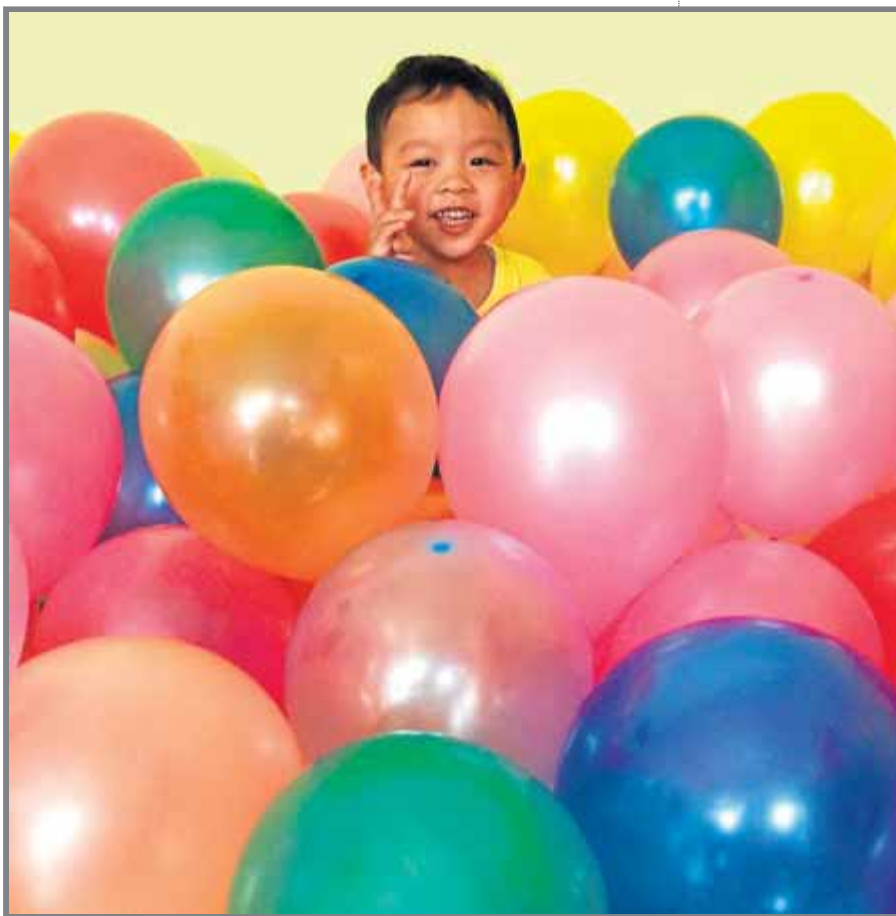
El capítol de la *Gramàtica de la llengua catalana* que tracta de les preposicions *per* i *per a* comença amb les generalitats exposades, però hi afegeix, a més a més, que totes dues preposicions es combinen amb sintagmes nominals, certs adverbis, sintagmes preposicionals, oracions en forma personal i oracions d'infinitiu.

Els usos que s'exposen no són pocs. Entre els principals i els “altres usos”, el lector hi trobarà un gavaldal de singularitats. En destaquem una que afecta la preposició *per* utilitzada amb un valor espacial, que pot ser dinàmic o estàtic. És dinàmic quan indica el trajecte o la ruta d'un desplaçament (*Van de Barcelona a Lleida per Tarragona*) i és estàtic quan indica localització dins d'un espai (*Els vigilants es reparteixen per tot el recinte*), localització externa d'una part d'un objecte o individu (*Han lligat el gos per la pota*) i situació aproximada (*Trobaràs els papers per la taula*).

La majoria són usos unànimement acceptats: els uns van amb *per* i els altres, amb *per a*. N'esmentem també un únic cas, potser el més repetit en la his-

tòria de les preposicions *per* i *per a*. És el de la festa, que es fa *per* l'Oriol quan aquest n'és la causa (ell ha demanat que es faci una festa o la festa es fa en honor seu) i es fa *per a* l'Oriol quan aquest n'és el destinatari (l'Oriol és qui obrirà els regals, *per* entendre'ns).

La novetat arriba en dos punts. D'una banda, la *Gramàtica* considera igualment acceptables tres usos que en els registres formals tant trobem amb *per* com amb *per a*. És l'opinió (*Per/per a nosaltres, és una bona solució*), la concessió sense valor ponderatiu (*Per/per a*

les coses que menja, no està gras) i la vocació o tendència (*Estudia per/per a metge*). Amb *per* o amb *per a*: tot és acceptable. Nosaltres diem que els autors faran bé d'optar per una de les dues preposicions, i els correctors, de frenar-ne l'alternança amb el mateix valor dins el mateix text.

D'altra banda, hi ha un ús temporal que la *Gramàtica* recomana únicament amb la preposició *per a*, i és el del “límit temporal posterior al moment de referència”: *Em va dir que ho volien per a més tard*. I qui diu “per a més tard” diu “per a demà”. Aquí sí que autors i correctors s'hi haurien d'arremangar. La llengua dels mitjans sol preferir “per més tard”. *

Es fa una festa 'per a' l'Oriol, és un dels usos d'aquesta preposició / ARXIU